རྒྱལ་ཞེན་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ། སྲིད་དོན།

གཉན་ཐར།[༡]

དང་པོ། རྒྱལ་ཞེན།

༄༅། །རྒྱལ་ཞེན་ཞེས་པ་ནི་སྤྱིར་ན་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཞེན་པའམ་དགའ་བ་ལ་ཟེར། དེས་ན། ཞེན་ཡུལ་གྱི“རྒྱལ་ཁབ”ཅེས་པ་འདི་ལ་གོ་བ་འགའ་ཡོད་པ་ལས་རེ་གཉིས་ཙམ་ཞུས་ན།

༡. རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པ་དབྱིན་ཡིག་གི་སྐད་དོད་ནི་ནེ་ཤོན nation[༢]ནི་ལ་ཏིན་གྱི་ཡི་གེ་ན་ཤོ natio ཞེས་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་། དེའི་དབྱིན་ཡིག་གི་གོ་དོན་ནི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་། ལོ་རྒྱུས་བཅས་ལྡན་པའི་མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཚོགས་པ་ཞིག་གམ་ཡང་ན་ཚོགས་སྡེ་ཞིག་ས་ཁུལ་ཅིག་ཏུ་གནས་པ་ལ་གོ་བ་དང་། ཡང་ན་ཀིང་ཌོམ Kingdom[༣]སྟེ་རྒྱལ་པོའམ་རྒྱལ་མོ་གང་རུང་ཞིག་གིས་ཁྲིམས་ཀྱིས་དབང་སྒྱུར་བའི་མངའ་ཁོངས་

[༡] ཐྲ་ན་ནྲ་སི་ཏིན་རྒྱ་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་། ✉ gnyenthar@gmail.com

[༢] Nation - Wikipedia, the free encyclopedia

[༣] Merriam Webster Dictionary

ལ་གོ་བ། ཡང་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པའི་རྒྱ་ཡིག་གི་སྐད་དོད་གོ"国"[༤]ཞེས་པའི་ཚིག་ངོས་ཀྱི་བསྟན་དོན་ནི་ས་ཁོངས་ངེས་ཅན་ཞིག་དང་དེར་གནས་པའི་མི་དམངས་ཀྱི་བདག་དབང་བསྟན་ཡོད་ལ། དེ་ཡང་ལན་རེར་གནའ་བོའི་རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་གསལ་བའི་"རྒྱལ་དམངས"ལྟ་བུ་རྒྱལ་པོས་དབང་སྒྱུར་བའི་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་མཁར་ནང་དུ་གནས་པའི་མི་ཁོ་ནར་གོ་དུས་ཀྱང་ཡོད། དེས་ན། ཕྱི་སྐད་ཀྱི"国"དང་། "ནེ་ཤོན nation"སོགས་བོད་ཀྱི་སྐད་དོད"རྒྱལ་ཁབ"ཅེས་པ་འདི་ནི་རྒྱལ་པོ་ལ་དབང་བའི་མངའ་ཐང་ལ་གོ། ཡིན་ན་ཡང་གོ་བ་འདི་དག་གནའ་དུས་ཀྱི་གོ་བ་ཡིན་པར་མ་ཟད་ཚིག་རེ་རེའི་ནག་པོ་འབྲུ་འགྲེལ་ཡིན་དུས། དེང་སང་གི་གོ་བ་དང་ཅུང་མི་འདྲ་བ་ཡོད། ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་སྲིད་ལུགས་མི་འདྲ་བ་གསར་པ་སྣ་ཚོགས་ཤིག་བྱུང་བས། "སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ"དང"མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ།" "མང་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ"སོགས་ནི་སྲིད་ལུགས་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་ཁྱད་ཚིག་རེ་སྦྱར་བ་ལས་རྒྱལ་ཁབ་ཡིན་པ་ནི་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། དེས་ན"རྒྱལ་ཁབ"ཅེས་པ་ཆབ་སྲིད་གཅིག་གིས་ཁྱབ་པའི་མིའི་ཚོགས་སྡེ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་ན།

༡. དེང་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་གཞིར་བཞག་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ལ་གནས་པ་དེར"དབྱེ་མཚམས་ངེས་ཅན་ཡོད་པའི་ས་ཆ་དང་། མི་མང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚོགས་སྡེ་གཞན་ལ་ལྟོས་མ་དགོས་པར་རང་དབང་གི་ཐོག་ནས་མངའ་ཁོངས་ས་སྡེ་དང་མི་སྡེའི་ཐོག་དབང་ཚད་ལྡན་པའི་གཞུང་ཞིག་དགོས་པ་དང་། དེ་འབྲེལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་གཞིའི་ཁྱབ་ཡུལ་གཞན་དང་འབྲེལ་ལམ་བྱེད་པའི་ནུས་པ་ཡོད་པ"[༥]བཅས་ངེས་པར་དུ་ཚང་དགོས་པ། མི་སྒེར་པ་ཞིག་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ལ་དགའ་ཞེན་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཞེན་པའི་རྒྱལ་ཞེན་ཡིན་ན་ཡང་། དགའ་ཞེན་བྱེད་སའི་རྒྱལ་

---

[༤] 國的解释|國的意思|汉典"國"字的基本解释

[༥] མ་ཡེ་ཁལ་ སྦི་ ཕན་ ཕལཀ་ ཕན་ པ་རག་གིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་གནས་བབས། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། བོད་འགྱུར་མ། ཤོག་གྲངས་ ༡༥༣ ལེའུ་བདུན་པའི་མཚན་གཉིས་པ།

ཁབ་ཀྱི་ངོ་བོ་དེ་ངོས་ཟིན་དགོས་རྒྱུ་ནི་ཧ་ཅང་གལ་ཆེར་མཐོང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ངོ་བོ་དེ་ངོས་མ་ཟིན་པའི་དཀའ་ངལ་གཅིག་ཡོད་པ་ནི་མང་པོ་ཞིག་གིས།

༡. མིའི་འཚོ་གནས་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པ་དེའི་གནས་བབས་ལ་གོ་བ་ཡག་པོ་ཞིག་མ་ལོན་པ།

༢. རྒྱལ་ཁབ་དང་རང་ཉིད་མི་སྒེར་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ལ་གོ་བ་ཡག་པོ་མ་ལོན་པ།

༣. རང་རྒྱལ་དང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་པའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བར་གོ་བ་ཡང་དག་པ་མ་ལོན་པའི་རྐྱེན་གྱིས་རྒྱལ་ཞེན་དེ་ཡང་དོན་དངོས་དང་མི་མཐུན་པ་འབྱུང་གི་ཡོད།

དེ་ཡང་ཅུང་གསལ་ཙམ་ཞུས་ན། མིའི་རིགས་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཚོ་ཐབས་ལ་འགྱུར་བ་སོང་ནས་རང་རང་གི་ས་བབས་དང་ཁོར་ཡུག་ལས་ཐུན་མིན་གྱི་སྐད་ཡིག་དང་བསམ་བློ་བྱུང་བ་དང་། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་ཐུན་མིན་གྱི་ཁོར་ཡུག་ནས་ནང་ཁུལ་ལ་ཐུན་མོང་གི་འཚོ་ཐབས་དང་ལུགས་སྲོལ་བྱུང་ནས་རིམ་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ།

༡. དེ་ལྟ་བས་ན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་རྒྱ་ཁབ་དེའི་མི་མང་སྤྱིའི་བདེ་སྡུག་དང་འཚོ་ཐབས། བསམ་བློ་སོགས་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད་པས་ན། རྒྱལ་ཁབ་ལ་དུང་བ་ནི་རང་གི་སྤྱི་དེ་ལ་དུང་ཞེན་བྱེད་པ་ཞིག་དང་། རང་གི་འཚོ་བའི་ཁོར་ཡུག་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱུ་ཅུང་ཆེ་ས་ནས་འགན་ཁུར་བ་ཞིག་རེད།

༢. སྤྱི་དམངས་སྒེར་པ་ཞིག་གི་ངོས་ནས་ཡིན་ན་ཡང་རང་གི་སྐད་ཡིག་དང་བསམ་བློ། འཚོ་ཐབས། བདེ་འཇགས་སོགས་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་དེའི་ཁ་རྒྱས་དབང་ཐང་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་གི་ཡོད་པ་དང་། རང་དང་འབྲེལ་ཡོད་ནང་མི་བུ་ཕྲུག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནས་བབས་དང་མ་འོངས་པ་ག་འདྲ་ཞིག་ལ་འགྱུར་མིན་ཡང་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ལ་རག་ལས་པ་དང་། འདས་ཟིན་པའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཁ་རྒྱས་དབང་ཐང་ཀུན་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་དང་བྲལ་ཐབས་མེད་པས་ན་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཞེན་པ་ནི་ཐ་

ན་རང་ཉིད་ལ་ཞེན་པ་ཞིག་རེད།

༡. རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་ལམ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཞིག་གི་ངོས་ནས་བལྟས་པ་ཡིན་ན་ཡང་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་རང་གིས་གཅེས་པ་ནང་བཞིན་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་པའི་མི་མང་གིས་སོ་སོའི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དགའ་ཞེན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་དེའི་ཁེ་ཕན་ནི་རྒྱལ་ཁབ་དེའི་མི་མང་གི་ཁེ་ཕན་ཡིན་དགོས་པ། རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་མི་མང་པོས་གྲུབ་ཡོད་པ་ནང་བཞིན་འཛམ་གླིང་འདི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོས་གྲུབ་ཡོད་པ་དང་། མི་ཕན་ཚུན་ལ་བརྩི་བཀུར་དང་འདྲ་མཉམ་དགོས་པ་ནང་བཞིན་རྒྱལ་ཁབ་ཕན་ཚུན་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྩི་བཀུར་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ནི་ཞི་བདེ་དང་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་ཤིག་ལ་ངོས་འཛིན་རྒྱུ་ནི་རང་ཉིད་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དགའ་ཞེན་བྱེད་པའི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་ནས་ངོས་འཛིན་ཐོབ་དགོས་ས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་མཐོང་། དེ་མིན་ཐལ་དྲགས་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཆ་བྱུང་ནས་མཐའ་མར་རྒྱལ་ཞེན་དེ་རང་གི་ཧམ་སེམས་ཀྱི་དབང་དུ་སོང་ནས་གཞན་གྱི་འཚོ་བ་ལ་གནོད་པའི་ངོ་བོར་འགྱུར་བ་དང་། ཁག་གཅིག་གིས་རང་ཉིད་ཕོ་ན་ལས་སྤྱིའི་ཕོར་ཡུག་ལ་སྤྱི་སེམས་ཙུང་ཙམ་ཡང་མེད་པས། མཐར་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཟུར་འབུད་བྱེད་བཞིན་པའམ་ཁེར་རྐྱང་གི་སྣང་བ་འབྱུང་གི་ཡོད་པ་སོགས། རྒྱལ་ཁབ་བམ་སྤྱིའི་ཚོགས་པ་དང་མི་སྒེར་སོ་སོའི་དབར་གྱི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས་ལས་མི་རེ་རེའི་ཉིན་རེའི་འཚོ་བའི་ཁྲོད་ལའང་ཤུགས་རྐྱེན་རབས་དང་རིམ་པ་ཞིག་འབྱུང་གི་ཡོད་པ་དང་། ལྷག་དོན་གོང་གསལ་གྱི་གནད་དོན་འདི་དག་ལ་གསལ་ཁ་མ་ཐོན་པའི་རྐྱེན་གྱིས་སྤྱི་པའི་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཕོར་ཡུག་དང་། ངོ་བོ། ཁེ་ཕན་སོགས་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་བཞིན་པ་དེ་ལྡོག་ཕྱོགས་ནས་ཐེབས་པ་ཡིན་ན་རྒྱལ་ཁབ་བམ་མི་རིགས་དེ་རིམ་གྱིས་ཉམས་གུད་དུ་འགྲོ་བ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་རེད།

དེས་ན། རང་ཅག་བོད་པའི་རྒྱལ་ཞེན་གྱི་གནས་བབས་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་

བོད་སིལ་བུར་འཐོར་བ་ནས་ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་གི་རིང་ལ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སེམས་ཁོངས་ནས་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཞེན་པའི་འདུ་ཤེས་དེ་རིམ་བཞིན་ཉམས་ཏེ། སྲིད་དོན་དང་མ་འབྲེལ་བའི་བཙན་པོ་དང་ལོ་པཎ་དག་གི་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱིས་བསྐྲུན་པའི་རིག་གཞུང་དང་ཆོས་ལུགས་ཙམ་ལ་ཞེན་ནས་རིག་གཞུང་གི་སྲོལ་བསྐྱངས་པ་རེད། དེའི་རིང་ལ་རང་རང་སོ་སོའི་ས་ཁུལ་དང་རུས་ཚན་ལ་ཞེན་པ་དང་། ཆོས་བརྒྱུད་བྱེ་བྲག་པ་རེ་ལ་ཞེན་ནས་བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་རིག་གཞུང་དང་སེམས་ཁམས། སྲིད་དོན། དཔལ་འབྱོར་ལམ་ལུགས་བཅས་ལ་གོད་ཆགས་མི་ཞུང་བ་ཞིག་བྱུང་བ་དང་། སྤྱིའི་ཁོར་ཡུག་ལ་གོད་ཆགས་དང་ཕོག་ཐུག་བྱུང་བ་དེས་སྐྱེར་པ་སོ་སོའི་བསམ་བློ་དང་འཚོ་བ་ལ་ཡང་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པ། ལྷག་ཏུ་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་རྒྱལ་སྲུང་གི་འདུ་ཤེས་དང་སྲོལ་ལུགས། དེ་དང་རྗེས་འབྲེལ་གྱི་བསམ་བློ་སོགས་མང་པོ་ཞིག་ཡོངས་སུ་བག་ལ་ཞ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྐྱོ་གར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་དེ་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དེ་ད་དུང་ཉམས་མེད་པར་གནས་ཡོད་པས་ན། མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་མཚོན་པའི་རིག་གཞུང་སྟེ། སྐད་ཡིག་དང་བསམ་བློ། འཚོ་ཐབས་སོགས་གཅིག་པའི་རྒྱལ་ཁམས་ཤིག་ལྷག་ཡོད་པ་འདི་ད་ལྟའི་བོད་པ་ཚོའི་དགའ་ཞེན་ནམ་ཤ་ཞེན་བྱེད་ཡུལ་དངོས་དེ་ཡིན་པ་ནི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཕྱིར་མིག་བྱས་པ་ཙམ་གྱིས་ཤེས་ཐུབ་པ་སྟེ། དཔེར་ན། བོད་འབྲུག་བསྟན་ལ་གཅིག་གྱུར་ཞེས་པའི་སྐབས་སུ་ཆོས་དང་སྐད་ཡིག་རིག་གཞུང་གཅིག་གྱུར་ཡིན་པ་ལ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་ལ་ཞེན་ནམ་ཤ་ཞེན་གཅིག་གྱུར་དགོས་པར་བསྟན་པ་དང་། དེ་འདྲའི་བསམ་བློ་དང་སྐད་ཡིག་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་དེ་ནི་བོད་བཙན་པོའི་དུས་ཀྱི་ས་ཁྲམས་གར་ཁྲབ་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་ས་བབ་དང་འཚམ་ཤོས་ཡིན་པར་མ་ཟད། དུས་ད་ལྟའང་ལས་སླ་པོའི་སྒོ་ནས་རྩ་བའི་ས་མཚམས་ཆུ་མཚམས་ཁག་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཐུབ། ཡིན་ན་ཡང་དུས་དང་གནས་བབས་

དབང་གིས་ལོ་རྒྱུས་ལ་འགྱུར་བ་སྣ་ཚོགས་ཤིག་བྱུང་ནས་བོད་ས་ཡོངས་རྫོགས་རྒྱ་འོག་ཏུ་ཚུད་པ་དང་རིག་གཞུང་ས་བབ་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁྲ་དེ་དུམ་བུ་འགར་གྱུར་ཡོད་པའི་སྐབས་སུ་ཡང་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཤུགས་མ་ཆག་པར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༡༣ པར་གནས་མཆོག་རྒྱ་གར་རྡོ་རྗེ་གདན་དུ་གནའ་གན་མཐུ་པོ་ཆེ་བཞག་ནས་རང་གི་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལ་ཞེན་སྲུང་བརྩི་བྱས་པ་འདི་ནས་བཟུང་ལོ་རྒྱུས་སུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་སམ་རྒྱལ་དོན་འཐབ་རྩོད་ཅིག་འགོ་བཙུགས་པ་དང་། དེ་ནི་རྒྱལ་ཞེན་ནམ། ལ་ཞེན་སླར་གསོ་བྱས་པ་ཞིག་དང་། དེ་རྒྱུན་སྐྱོང་བའི་འགོ་ཚུགས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། དེ་ལ་རྒྱལ་ཞེན་གྱི་མིང་གིས་བོས་ན་དེང་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྲིད་དོན་གྱི་མིང་ཚིག་རེ་གཉིས་ཀྱི་གོ་བ་དང་མཐུན་པར་འགྲེལ་བཤད་བྱས་པ་ཞིག་རེད།

ཕྱི་གླིང་པས་འདི་ལ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཞེན་པ་དང་རྒྱལ་སྲུང་འཐབ་རྩོད་པར་འབོད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་གིས་ཧག་པ་དང་ཁ་བྲལ་བ་ཞེས་འབོད་ཤོར་དུ་ལངས་ཕྱོགས་འདི་ནི་ཐལ་ཆེ་བའི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་པར་བཤད་པ་རེད། གཞན་གྱིས་ག་རེ་བཤད་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་རང་ངོས་ནས་རང་གི་གནས་བབས་དེར་ངོས་འཛིན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་རང་ལ་བབས་འོས་ཡོད་པའི་རང་ཉིད་ཀྱི་འཚོ་གནས་རྩོད་ལེན་བྱེད་བཞིན་པ་དེ་ཙམ་ལས་མ་འདས་པར་འདོད། རྒྱལ་ཞེན་ཞེས་པའི་ཚིག་འདི་ནི་བོད་རང་ལ་མཚོན་ན་ཙུང་གསར་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། མིང་ཚིག་འདི་ཡོངས་གྲགས་མ་ཆགས་པའི་གོང་དུ་རང་གི་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཞེན་པ་དེར། ལ་རྒྱ་དང་ལ་ཞེན་ཞེས་པ་འདི་སྤྱོད་བཞིན་པ་དང་། དེ་ནི་སྤྱི་སྤྱམ་ཙམ་ཡིན་པའི་སྣང་ཚུལ་ཡོད་ན་ཡང་དོན་དངོས་ཐོག་མི་རིགས་དང་རིག་གཞུང་ལ་རྒྱ་ཆེ་ས་ནས་དུང་བ་ཆེན་པོས་འགན་ཁུར་བ་ཞིག་མཚོན་ཐུབ་པ་ཡང་། མི་རིགས་ཤིག་གི་ཆགས་འཛིག་དེ་མི་རིགས་དེའི་སྐད་ཡིག་རིག་གཞུང་གནས་ཐུབ་མིན་དང་རྗེས་འགྲོ་བྱེད་བཞིན་པ་འདི་ནས་ལ་རྒྱ་ནི་རྒྱལ་ཞེན་དང་འདྲ་བའི་གོ་བ་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

དེས་ན། རང་ཅག་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་ས་ཁོངས་དང་ཡུལ་སྲོལ། སྐད་ཡིག་དང་

རིག་གཞུང་སོགས་རང་གི་ལྷན་གཤིས་སུ་གྲུབ་ཡོད་པའི་ཆོས་རྣམས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་དང་། འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་བྱེད་པ་ལ་རང་གི་རིག་གཞུང་གི་ས་བབ་དང་མཐུན་པའི་ཁོར་ཡུག་དེ་གཅེས་འཛིན་མི་བྱེད་པར་གཞན་དུ་གནས་ཐབས་མེད་པ་དང་། དེ་གཅེས་འཛིན་བྱེད་པ་ལ་ཞེན་པ་དགོས་པ་ནི་སྨོས་མེད་རེད། འདིར་གསལ་བཤད་དགོས་པའི་གནད་དོན་གཞན་ཞིག་ལྷག་པ་ནི་རྒྱལ་ཞེན་དང་རིགས་ཞེན་གཉིས་ལས། སྐབས་སུ་བབས་པའི་བོད་ཀྱི་ལ་ཞེན་ནམ་རྒྱལ་ཞེན་ཞེས་པ་ནི་མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་བྱེ་བྲག་པ་གཅིག་ལ་ཕྱོགས་ཞེན་བྱས་པ་ཞིག་མིན་པར། ཐུན་མོང་གི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གཞུང་ས་བབ་ཀྱི་གྲུབ་པའི་ཡུལ་ཁམས་སྤྱིའི་བདེ་དོན་དང་འདུན་ལམ་ལ་ཁ་ཕྱོགས་ནས་ཡོད་པས་ན། རིགས་ཞེན་མ་ཡིན་པར་རྒྱལ་ཞེན་ལ་གོ་དགོས་སོ། ཡིན་ན་ཡང་མ་འོངས་པར་རིགས་ཞེན་ཙམ་བྱེད་དམ། ཡང་ན་རྒྱལ་ཞེན་བྱེད་པ་ནི་ད་ལྟའི་དུས་ཀྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས་འདོད་མོས་དང་བརྩོན་སེམས་ལ་རག་ལས་པ་ཞིག་ཏུ་སེམས།།

གཉིས་པ། མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ།

མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ངོས་འཛིན་པ་ལ་ཡང་གནའ་དེང་མཁས་པ་ཚོས་འགྲེལ་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་ཤིག་ཡོད་པ་ལས་རེ་གཉིས་ཙམ་ཞུས་ན།

༡. མིའི་འགྲོ་བ་འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་ནས་བྱུང་བའི་ཐུན་མོང་གི་ས་ཁོངས་དང་སྐད་ཡིག ཐུན་མོང་གི་དཔལ་འབྱོར་ལམ་ལུགས་དང་ཐུན་མོང་གི་རིག་གནས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་སེམས་ཁམས་བཅས་འཛོམས་པ་ལ་ཟེར།[༦] ཞེས་དང་།

༢. གང་ན་སྐད་ཡིག་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན།[༧] ཞེས་དང་།

[༦] Stalin, Joseph. 1994. The Nation. In Nationalism, edited by John Hutchinson, and Anthony D. Smith, 18-21. New York: Oxford University Press.

[༧] Fichte, Johann Gottlieb. 1922. Addresses to the German Nation. Translated by Reginald Foy Jones, and George Henry Turnbull. Chicago: Open Court.

༣. ཡང་འགའ་རེས་མི་རིགས་ནི་སྐད་ཡིག་དང་ས་ཁོངས་སོགས་ལ་རག་ལས་པ་ཞིག་མིན་པར། དེ་ནི་མི་སྐོར་ཞིག་གི་འདོད་མདུན་གཞན་དང་མི་འདྲ་བས་རང་ཉིད་ཡོགས་སུ་ཐོན་པ་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན[༥]ཟེར་བ་སོགས་བཤད་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་ཤིག་འདུག

དེས་ན། བོད་རང་གིས"མི་རིགས"ཞེས་པ་འདི་ལ་གོ་བ་ག་འདྲ་ཞིག་ལེན་ཞེས་ན། བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཉུས་མཛོད་སོགས་ལས"མི་རིགས"བཤད་པའི་སྐབས་སུ་མི་རྒྱུད་དམ་ཉུས་རྒྱུད་དེ་གཙོ་ཆེ་བ་འདྲ་ཞིག་བཤད་བཞིན་པའི་རྣམ་པ་མཐོང་ན་ཡང་། མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཉུས་རྒྱུད་དང་ཁྲག་རྒྱུད་ལ་གོ་དགོས་པ་ཞིག་ནི་མིན་པ་འདྲ། དེ་ཡང་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་བོད་ཀྱི་མེས་པོ་སྤྲེའུ་དང་བྲག་སྲིན་ལས་རྒྱུད་པ་མ་ཡིན་པའི་བོད་རིགས་ལོ་རྫོ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ལྡན་པ་ས་སྐྱའི་གདུང་རྒྱུད་ལྷ་བུ་བོད་རིགས་སྔོན་མེད་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། བོད་ཀྱི"རིགས"བཤད་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱུན་དུ་མིའུ་གདུང་དྲུག་གམ་གདུང་བཞི་སོགས་ཉུས་རྒྱུད་མཆེད་ཁྱུངས་ལས་འཕྲོས་ཏེ་ཕྱོགས་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་གང་ཐུབ་བྱེད་པ་ལས། བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཉུས་མཛོད་སྙིང་གྲས་ཤིག་ནས"མི་རིགས"ཞེས་པ་དེ་ལ་གོ་བ་འདི་ཡོད་ཟེར་བ་ཞིག་ཁོ་བོའི་ཐོས་རྒྱ་དང་མཐོང་རྒྱ་ཆུང་བའི་དབང་གིས་སྙེད་སོན་མ་བྱུང་། ཡིན་ན་ཡང"རིགས"ཞེས་པ་འདི་ལ་༧རྒྱལ་བ་ལྔ་པ་ཆེན་མོའི་རང་རྣམ་དུ་ཀུ་ལའི་གོས་བཟང་དུ"རིགས་ནི་མཁས་མཛངས་དཔའ་ཞིང་རྟུལ་ཕོད་པ། བཀའ་བཙན་ལ་དཀྱིལ་ཆེ་བ། གཞུང་བཟང་ལ་འཁྲིགས་བདེ་བ་སོགས་ཡ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་ཅི་རིགས་དང་ལྡན་པ།"[༩] ཞེས་གསལ་བས་བོད་རང་གི་ལུགས་ལ་ཡང་མི་རིགས་ཞེས་པ་འདི་ཕ་མ་གཅིག་ལས་རྒྱུད་པའི་གོ་

[༥] Seton-Watson, Hugh. 1977. Nations and States. London: Methuen.

[༩] ཚོལ་གསུམ་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་ཚན་ནས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བགྲོ་གླེང་། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་པར་དུ་བསྐྲུན། ༢༠༠༨-༡༡-༣༠ ཤོག་གྲངས་ ༡༠༠ པའི་ནང"ཟ་ཧོར་གྱི་བན་དེ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་འདི་སྣང་འཁྲུལ་བའི་རོལ་རྩེད་རྟོགས་བརྗོད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་པ་དུ་ཀཱུ་ལའི་གོས་བཟང་ལས་གླེགས་བམ་དང་པོ་བཞུགས། ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༧༩ ཤོག་གྲངས། ༡༩"ཞེས་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་གིས་ལུང་དྲངས་འདུག

བ་དེ་མེད་པ་མ་ཟད"ཡ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་ཅི་རིགས"ཞེས་པ་ལས་ཉེ་དུས་ཀྱི་ཤར་ནུབ་མཁས་པས་གསུངས་པའི"ཐུན་མོང་གི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གནས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་སེམས་ཁམས"ཞེས་པ་དང་བར་ཐག་ཉེ་སེ་བ་ཡོད་པས་ན། བོད་མི་རིགས་ནི་བོད་རང་གི་ཐུན་མོང་གི་སྐད་ཡིག་དང་བསམ་བློ། རིག་གཞུང་གིས་ཁྱབ་པའི་ས་ཁོངས་སུ་གནས་པའི་མི་ལ་གོ་ན་འགལ་བ་ཆེར་མེད་པར་སྙམ།

དེ་ཡང་སྤྱིར་མི་རིགས་ཤིག་གྲུབ་པ་ལ་ཐོག་མར་ཐུན་མོང་གི་ས་ཁོངས་ཤིག་དགོས་པ་དང་དེ་ནས་ཐུན་མོང་གི་འཚོ་ཐབས་སམ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྨང་གཞི་ཞིག་དགོས་པ། དེ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་རང་བཞིན་གྱིས་ཐུན་མོང་གི་སྐད་ཡིག་ཅིག་འབྱུང་ཐུབ་པར་བཞེད་པ་ནི་འབྲེལ་འདྲིས་ཀྱི་རྒྱུད་རིམ་དང་ཆ་རྐྱེན་ཆགས་ཡོད་པ་དང་། ཐུན་མོང་གི་བསམ་བློ་ནི་ཐུན་མོང་གི་སྐད་ཡིག་ལས་འབྱུང་ལ། ཐུན་མིན་གྱི་སྐད་ཡིག་དང་བསམ་བློ་ལས་ད་གཟོད་ཐུན་མིན་གྱི་རིག་གཞུང་ཞིག་འགྲུབ་ཐུབ་པར་བཤད་པ་ནི་རྒྱུ་འབྲས་ལུགས་འབྱུང་གི་དབང་དུ་བྱས་པ་དང་། ལུགས་ལྡོག་གི་དབང་དུ་བྱས་པའམ་མི་རིགས་ཤིག་གྲུབ་ཟིན་པ་དེ་འཛིག་པའི་གོ་རིམ་ནི་དེ་ལྟར་མིན་པར་ཐོག་མ་དེ་སྐད་ཡིག་ལ་རག་ལས་པར་བཤད་མཁན་ཡོད་མོད། དེ་ཡང་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ངེས་པ་མེད་པ་ནི་འདས་ཟིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བསམ་བློའི་འདུ་ཤེས་སམ་ཆོས་ལུགས་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་ནས་མི་རིགས་ཤིག་གྱིས་ཟིན་པ་སླར་ཡང་བསྒྱུ་ཐུབ་པའི་དཔེ་མཚོན་རྗེའུ་མི་རིགས་ལྟ་བུའང་སྲིད་པ་ཞིག་ཏུ་འདོད་དོ།

གསུམ་པ། སྲིད་དོན།

སྲིད་དོན་ནམ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནད་དོན་ངོས་འཛིན་པ་ལ་ཐོག་མར"ཆབ་སྲིད"ཅེས་པའི་ཚིག་འདི་ལ་གོ་བ་ཞིག་ཆགས་རྒྱུ་གལ་ཆེ་བས་རང་ཅག་བོད་སྐད་ཀྱི"ཆབ་

སྲིད་”ཅེས་པའི་དབྱིན་ཡིག་གི་སྐད་དོད་ཕོ་ལི་ཊིག“politics”[༡༠]ནི་ཐོག་མར“གྲི་རིག”གི་སྐད་ལས་བྱུང་བ་དང“མཁར་སྲུང”སམ“ཡུལ་མི”ཞེས་པའི་གོ་བ་ཙམ་ལས་མེད་པར་གྲགས། རྒྱ་ཡིག་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྐད་དོད་ཀྲེན་ཀྲི“政治”[༡༡]ཞེས་པ་འདིའི་ཚིག་ངོས་ཀྱི་གོ་བ་ལྟར་འགྲེལ་ན་ཀྲེན“政”ཞེས་པས་འགོ་ཁྲིད་དམ་གཙོ་བོའི་དོན་སྟོན་པ་དང་ཀྲི“治”ཞེས་པས་འཛིན་སྐྱོང་སམ་ཐབས་ལམ་གྱི་དོན་སྟོན། དེ་གཞིན་རྒྱ་གར་བས“ནཱ་ཧི་ནེ་ཏི”ཞེས་པ“ནཱ་ཧ”ནི་རྒྱལ་པོ་ལ་གོ་བ་དང་། “ནེ་ཏི”ཞེས་པ་ལེགས་སྦྱར་གྱི“ནེ་ཡཱམ”ལས་བྱུང་བ་དང་ལུགས་སམ་ཁྲིམས་ཀྱི་གོ་དོན་ཡིན་པས་བོད་སྐད་ལ་སྒྱུར་ན་རྒྱལ་པོའི་ལུགས་སམ་རྒྱལ་ཐབས་ཅེས་པའི་དོན་རེད། རང་ཅག་བོད་སྐད་ལ་ཆབ་སྲིད་ཅེས་པ“ཆབ་འབངས་ཏེ་མངའ་འབངས་སྐྱོང་བར་བྱེད་པའི་འཛིག་རྟེན་སྲིད་པའི་ཁྲིམས་ཀྱི་བྱ་གཞག”[༡༢]ཅིག་ལ་གོ་འདུག

དེས་ན། སྐབས་སུ་བབས་པའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་ཞེས་པ་ནི་བོད་རང་གི་འདས་པའི་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་གོང་གི“བཙན་པོ”[༡༣]རྣམས་ཀྱིས“རྒྱ་ནག[༡༤]དང་། ཐའི་ལན྄ཊ(Siam)སོགས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཁག་མཉམ་དུ་ཞུང་མཐར་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་

---

[༡༠] From Wikipedia, the free encyclopedia

[༡༡] 政治_百度百科 baike.baidu.com/view/5073.htm

[༡༢] བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ ༡༩༩༣ ལོའི་ཟླ་ ༥ པར་པར་གཞི་ ༡ པོ་བསྒྲིགས་པ་དང་། ༡༩༩༨ ལོར་པར་ཐེངས་བཞི་པ་བརྒྱབ།

[༡༣] མ་ཡེ་ཁལ་ སྦི་ ཕན་ ཕལ་ཏ་ ཕན་ པ་རག་གིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་གནས་བབས། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། བོད་འགྱུར་མ། ཤོག་གྲངས་ ༣༤༨ ལེའུ་དང་པོའི་མཆན་ ༡ པོར། “ཏུན་ཧུང་ནས་ཐོན་པའི་རྒྱ་བོད་ཐ་སྙད་ཕྱོགས་སྡེབས་ནང་བོད་ཚིག“བཙན་པོ”ཞེས་པའི་གོ་དོན། གོང་མ་ཡིན་པ་ཁུངས་སྐྱེལ་ར་སྤྲོད་བྱེད། ཚིག་འགྲེལ་དེའི་བརྗོད་ཚིག“ཏིན་ཧྲི”ཟེར་བ། ཡང་ན“གནམ་གྱི་སྲས”ཟེར་བ་ནི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་གོ་དོན་དུ“གོང་མ་ཁོ་ནར་འདུག”ཅེས་ P. Pelliot,Histoire Ancienne du Tibet (Paris,1961): གསལ་ར་བསྟན་འདུག

[༡༤] གོང་དེབ། ཤོག་གྲངས་ ༣༤༨ ནང་ཆེངས་ཡིག་ཐོག་མ་དེ་ཕྱི་ལོ་ ༧༠༥-༧༡༠ ཙམ་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད་པ་དང་། དེ་གཞིན་ཆེངས་ཡིག་གཞན་ཁག ཕྱི་ལོ་ ༧༣༠-༧༥༦-༧༦༥-༧༦༦-༧༨༣ དང་ ༧༨༤ ནང་བཞག་ཡོད། ཅེས་འོག་མཆན་གསུམ་པར་གསལ།

ཚིངས་ཡིག་ཁག་བདུན་”[༡༥]ཙམ་བཞག་ནས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཐང་ཕྱོགས་མཐར་བསྒྱངས་པ་དང་། བོད་སིལ་བུའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་ས་ཕག་རིན་གཙང་དང་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པ་བཅས་ཀྱིས་ཀྱང་རྒྱ་སོག་དབྱིན་གསུམ་ལ་ཞི་རྒྱས་དབང་དྲག་གི་སྒོ་ནས་རང་གི་རྒྱལ་ཐབས་འཛིན་པར་ལོ་རྒྱུས་དང་མཐུན་པའི་ཐེབ་ཐོ་སྐྱུན་ཏེ་བྱུང་བས་དེ་དག་གི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་ནས་སྲིད་དོན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསླབ་བྱ་ལེན་རྒྱུ་དང་། དུས་རབས་དང་མཐུན་པའི་སྒོ་ནས་རང་ཅག་བོད་པའི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་། ས་ཁོངས་དང་འཚོ་ཐབས་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་ང་ཚོར་གང་གནང་ཡོད་པ་དང་། གང་དབང་བ་དེ་རང་ངོས་ནས་འབད་པ་ཆེན་པོས་བསྐྱོན་ལེན་དང་བསྐྱོན་ལེན་བྱེད་ཐབས། ད་ལྟ་དང་མ་འོངས་པའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་། དམངས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་། འཚོ་ཐབས། ཕྱི་ནང་གི་འབྲེལ་ལམ་སོགས་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་གཅིག་སྒྱུར་དང་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གཏོང་ཐབས་ཀྱི་བྱ་བའི་འཆར་གཞི་དང་ལག་ལེན་ལ་གོ་དགོས་པར་སྣང་།། །།

[༡༥] མ་ཡེ་ཁལ་ སྡི་ ཕན་ ཕལཏ་ ཕན་ པ་རག་གིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་གནས་བབས། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། བོད་འགྱུར་མ། ཤོག་གྲངས་ ༣༩༨ ནང་“ཆེས་སྔ་རབས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༨༡ བར་གྱི་ཐའི་ལནྜའི་རྒྱལ་རབས”ཤོག་གྲངས་ ༣༣ ནང་ W. Wood, A History of Siam from Earliest times to the year A.D. 1781(London,1926) ཞེས་འདོག་མཚན་ ༩ པར་གསལ།

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

[༡] མ་ཡེ་ཁལ་ སྣི་ ཕན་ ཕལཊ་ ཕན་ པ་རག་གིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་གནས་བབས། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། བོད་འགྱུར་མ།

[༢] བོད་སིལ་བུའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ཤེལ་དཀར་ཕྲེང་བ། ནོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན་གྱིས་བརྩམས། ༡༩༩༡ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་པར་དུ་བསྐྲུན།

[༣] བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ ༡༩༩༣ ལོའི་ཟླ་ ༥ པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྒྲིགས། ༡༩༩༨ ལོར་པར་ཐེངས་བཞི་པ་བརྒྱབ།

[༤] བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བགྲོ་གླེང་། ཚོལ་གསུམ་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་ཚན་ནས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་པར་དུ་བསྐྲུན། ༢༠༠༦-༡༡-༣༠

[༥] Stalin, Joseph. 1994. The Nation. In Nationalism, edited by John Hutchinson, and Anthony D. Smith, 18-21. New York: Oxford University Press.

[༦] Fichte, Johann Gottlieb. 1922. Addresses to the German Nation. Translated by Reginald Foy Jones, and George Henry Turnbull. Chicago: Open Court.

[༧] W. Wood, A History of Siam from Earliest times to the year A.D. 1781 (London,1926)

[༨] Seton-Watson, Hugh. 1977. Nations and States. London: Methuen.